

Вероніка Мусієвська

Національний університет «Львівська політехніка»,

аспірант

e-mail: veronika.musiyevska@gmail.com

orcid: 0000-0002-1214-6117

ЕВОЛЮЦІЯ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРИ КІНОСТУДІЙНИХ ОБ'ЄКТІВ

© Мусієвська В., 2021

<https://doi.org/10.23939/sa2021.02.044>

Проаналізовано розвиток і чинники впливу на формування архітектури кіностудійних об'єктів. У статті розкрито, наскільки і як саме змінювалася архітектура кіностудійних об'єктів, що саме вплинуло на її формування.

Ключові слова: кіностудія, кіностудійних об'єкт, кіностудійний комплекс

Постановка проблеми

Наприкінці ХІХ ст. виник кінематограф і від того часу став частиною нашого життя. Під кінематографом маємо на увазі не тільки фільми та мультфільми, але й телевізійну та анімаційну сфери.

Архітектура кіностудії розвивалася швидше, ніж сам вид мистецтва. І від моменту їх появи кіностудії ставали складнішим елементом міста, які, окрім виробничої, виконували також культурну, розважальну та суспільно-ділову функції.

Кіностудії є чудовим прикладом архітектурних об'єктів, які за коротку історію розвитку зазнали стрімких еволюційних змін. Кожен період історії знаходить відображення в об'єктах кінематографу і, вивчаючи названі об'єкти, можна прослідкувати економічну та політичну ситуацію, а також розвиток технологічного прогресу. Незважаючи на цікавість і актуальність цього питання, пропонована тема є мало досліджена. Особливої уваги заслуговує аналіз чинників впливу на формування архітектури кіностудійних об'єктів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Дослідження продовжує авторські публікації, присвячених етапам розвитку кіностудійних об'єктів. До уваги в статті беруться роботи Ташбулатова Р. Г. (Ташбулатов, 2013), Бабенка А. Г., Комарова М. О. (Комаров, 2019). Значними дослідженнями є роботи Браяна Якобсона (Jacobson, 2014), який у своїх працях він досліджує студії раннього Голівуду, розвиток їх функціональності, тощо

Мета статті

Мета роботи – вивчити та проаналізувати розвиток і чинники впливу на еволюцію формування архітектури кіностудійних об'єктів (далі – к.о.).

Серед завдань – розкрити періоди формування архітектури, охарактеризувати ці періоди і дослідити чинники впливу на них. Також існує необхідність структурування досліджених матеріалів, щоб передбачити розвиток кіностудійних об'єктів.

Виклад основного матеріалу

На початку свого існування, з кінця 90-х років ХХ ст., кіностудія є першою спорудою, основне завдання якої – експерименти, за допомогою яких виник кінематограф.

Велику частку в дослідженнях і експериментів із формою першого павільйону-студії вніс Томас Едісон. Власне він і є автором першої вусвіті кіностудії, яка є прообразом сучасних. “Чорний ворон” або “Black Maria” – споруда з розсувним дахом, щоб забезпечити потрібний рівень інсоляції; будівля розташована на рухомій основі (рис. 1). Приміщення поверталася, що давало можливість встановити необхідний рівень освітлення. Ця студія була створена швидше з метою досліджень і створення перших камер.

Наступною після Едісонської студії було “Ательє Поз” (рис. 2), метою створення якого були експерименти, але власне воно показало, що недостатньо одного приміщення. Автор цієї кіностудії почав створювати цехи, павільйони. “Ательє Поз” мало скляний дах, 7 метрів в ширину, 17 метрів в довжину (рис. 2). Перші студії – це щось на зразок будівлі-трансформера, із рухомими стінами, скляним дахом, рухомою основою.

Рис. 1. Кіностудія “Black Maria” Вест-Ориндж. Нью-Джерсі, США, 1893

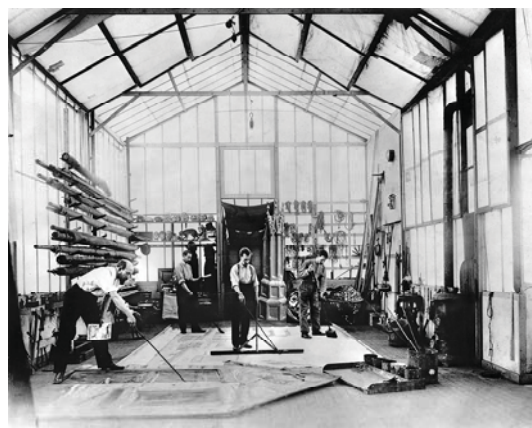
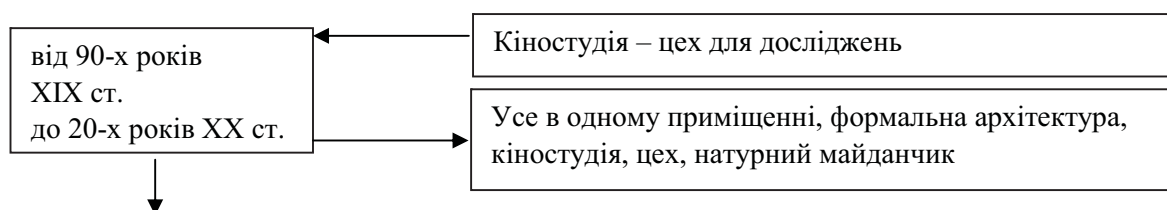

Рис. 2. Кіностудія “Ательє Поз”. Монтре, Франція, 1897

Отож, період від 90-х років ХІХ ст. до 20-х років ХХ ст. можна вважати роками зародження кіностудії. Особливістю цього періоду є те, що студії виникали як цех для досліджень, а зйомки відбувалися переважно на вулиці (в майбутньому на “натурних майданчиках”).

Після перших студій з’явилося безліч аналогів, виникли перші кіностудійні компанії. І з розвитком технологій кількість “цехів для виробництва” почала стрімко рости.

За якихось 20 років виникла ціла епоха німого чорно-білого кіно. У кіностудіях з’явилися великі павільйони, де могли одночасно працювати над кількома сценами; великі цехи для роботи

над декораціями. Країни почали змагатися в цій галузі й робили це за допомогою масштабності зйомок, декорацій тощо.

Кіно швидко стало світовою модою. Безсумнівно, воно було найбільш популярним видом масового мистецтва 20–30-х рр. ХХ ст.

У 1927 р. з'явився перший звуковий фільм, у другій половині 30-х років – кольоровий. Стало зрозумілим, що всі кіностудійні комплекси потребують реконструкцій і більших площ. Кількість необхідних приміщень росла з кожним технічним покращенням, а це насамперед впливало на масштабність кіностудійних комплексів.

Процес створення фільмів ускладнювався, відповідно ускладнювалося функціональне наповнення кіностудій. Колір, звук, нові камери й відеоплівка потребували нових структур, змінилися підходи до створення кіно. Тому з'явилась “просторовість” у композиційній організації. Кіностудія перейшла в те, що ми можемо сьогодні назвати кінофабрика – великі площі (переважно від 20 га), готелі, медпункти, офіси, вулиці для проживання зірок, чого тільки не було в складі даних об'єктів. Кіностудії перетворилися на міста в місті, що потребувало значно більшої території.

У той час у світі домінували п'ять голівудських кіностудій: “Metro-Goldwyn-Mayer” (MGM), “Paramount Pictures”, “20th Century Fox”, “Universal Studios” і “Warner Bros. Entertainment” (Мусієвська, 2018), які займали територію від 30 га. Тоді виник образ кіностудії, що дійшов до нашого часу: планувальне ядро становить блок знімальних павільйонів; блок обслуговуючих будівель; будівлі суспільно-ділового спрямування; будівлі і споруди культурно-розважального, рекреаційного та торгового призначення; об'єкти господарського призначення (Мусієвська, 2018).

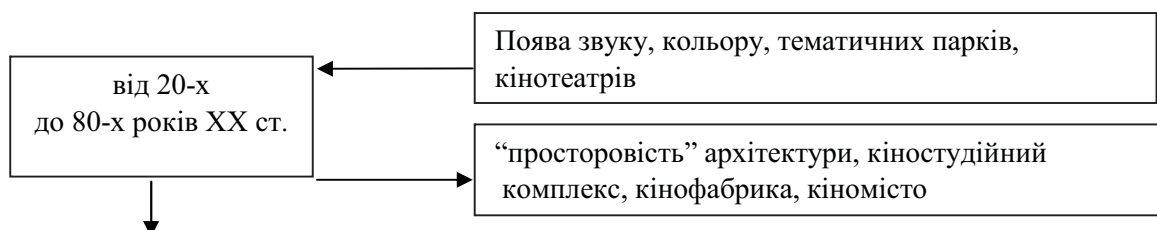

Рис. 1. “Paramount Pictures”, США

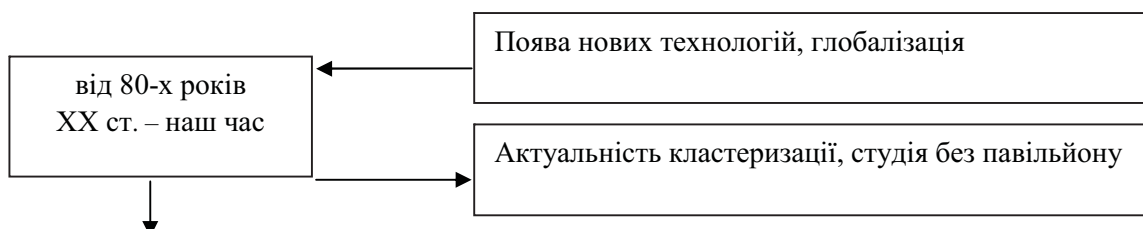
Рис. 2 “20th Century Fox”

Отже, період від 20-х до 80-х років ХХ ст. – це період, коли кіностудія зазнала найбільшого розквіту, в архітектурі домінує “просторовість”, тоді ж було закріплене основне планувальне ядро кіностудій.

У 1980-х з'явився комп'ютер, що зумовило за собою шалений розвиток технологій. У 1995 р. компанія "Pixar" (студія без павільйонів) створила перший анімаційний фільм, який створили виключно за допомогою технологій. "Відкритість" кордонів призвела до більших взаємодій студій між собою для пошуку рентабельніших співпраць.

Отже, період від 80-х років ХХ ст. до нашого часу – технологічний період. Функціональна зміна зонування. Габарити комплексів значно зменшилися. Глобалізація призвела до розподілення завдань, роботи на менші студії.

Таблиця 1

Основні чинники впливу на формування архітектури кіностудійних об'єктів

	90-ті роки ХІХ ст.	20-ті роки ХХ ст.	80-ті роки ХХст.	наш час
	І період		ІІ період	
Ключові події	<ul style="list-style-type: none"> – кінець ХІХ ст. – спроби створення засобів знімання. – 1894 р. – винахід німого кіно. Т. Едісон – 1895 р. – Сінематограф. Брати Люм'єри. – 1908 р. – перший мальований фільм. – 1909 р. – Голівуд – перша студія – 1910 р. – винайдення звуку – 1911 р. – праобраз телебачення. – 1914 р. – поява нових жанрів. – 1920 р. – творчість Ч. Чапліна, О. Довженка та ін. 	<ul style="list-style-type: none"> – 1926 р. – перше використання звуку – 1930 р. – поява кольору в кіно – 1936 р. – перший телевізор – 1940 р. – патент на телебачення – 1948 р. – антимонопольний закон про кінотеатри – 1950-ті рр. – поява тематичних парків 	<ul style="list-style-type: none"> – 1981 р. – персональний комп'ютер – 1995 р. – перший мультфільм, повністю змодельований на комп'ютері – кінець ХХ ст. – поява потокового медіа, відеопрограмачів 	
Чинники впливу	<ul style="list-style-type: none"> Технолонічні Політичні 	<ul style="list-style-type: none"> Природно-кліматичні Технологічні Політичні Економічні 	<ul style="list-style-type: none"> Технологічні Соціальні 	
Характеристика чинників	Створення та дослідження першої техніки для знімання спровокувала необхідність створення приміщення/будівлі для експериментів, досліджень.	<ul style="list-style-type: none"> Природно-кліматичний фактор мав вагомий вплив на вибір ділянки для проектування кіностудійних об'єктів (к.о.). Розвиток технологій зумовив збільшення площі к.о. (20–30 га). Антимонопольні закони (США) призвели до рефункціоналізації к.о., з'явилися "тематичні парки" (парки розваг) 	<ul style="list-style-type: none"> Поява нових технологій, особливо комп'ютерів і компютерної графіки, вплинула на використання павільйонів. Тобто зменшилась необхідність використання студійних приміщень, цехів. Нові студії проектуються в площах 2–5га. 	

	90-ті роки XIX ст.	20-ті роки XX ст.	80-ті роки XXст.	наш час	
	I період		II період		
			III період		
Домінуючі к.к.	<ul style="list-style-type: none"> – 1893 р. “Black Maria” (“Чорний ворон”) Томаса Едісона. – 1897 р. “Ательє Поз” Жорж Мельєс 		<ul style="list-style-type: none"> – США: 1924 р. “Metro-Goldwyn-Mayer”, 1912 р. “Paramount Pictures”, 1912 р. 1913 р. “Century Fox”, 1927 р. “Universal Studios” 1923 р. “Warner Bros. Entertainment” – 1919 р. Одеська кіностудія, 1924 р. “Мосфільм”, 1925 р. “Кіностудія ім. О. Довженка” 		<ul style="list-style-type: none"> – 1979 р. “Pixar”
Особливості періоду	<ul style="list-style-type: none"> – зародковий період – все в одному приміщенні, формальна архітектура, кіностудія, цех, натурний майданчик – розвиток знімальної техніки зумовив той факт, що знадобились будівлі – усе виробництво – 1 будівля – студія – для експериментів – час натурних зйомок – наприкінці періоду почали з’являтися цехи – виникнення форми – вимоги – велика за габаритами, скляний дах. 		<ul style="list-style-type: none"> – золота епоха кіно – “просторовість” архітектури, кіностудійний комплекс, кінофабрика, кіномісто – максимальний розвиток – поява звуку, кольору – необхідність у будівництві готелей, офісів – вирішальна роль “просторовості” в архітектурі кіностудій – наприкінці періоду – робили реконструкцію зі змінами функцій – поява тематичних парків – вимоги – ділянка за містом, велика за габаритами з можливістю розширення. 		<ul style="list-style-type: none"> – технологічний період – актуальність кластеризації, студія без павільйону – кіностудія не потребує стільки будівель і споруд – глобалізація призвела до розділення завдань на малі студії – тенденція до відмови ряду обсягів по причині нерентабельності – кіностудія може бути без павільйонів – габарити комплексів значно зменшились – особливість – відкритість кіностудій
Періоди в схемі					

Висновки

Підводячи підсумок, кіностудії – цікавий і актуальний об’єкт для досліджень. Архітектура кіностудій – відображення розвитку кіноіндустрії, яка зі свого боку є невід’ємною частиною життя суспільства та відображає історію людства.

Серед основних висновків є те, що доцільним є поділ на III періоди розвитку архітектури кіностудійних об’єктів. Кожен етап має свою особливість архітектури. I = 1 будівля 1 функція, II = просторовість, III = оптимізація, відмова від великих площ. Від ранніх етапів до сьогодення найбільше впливають технологічні чинники. Адже з розвитком технологій (поява звуку, кольору тощо) архітектура ставала просторовою (росла кількість необхідних

павільйонів, цехів), а розвиток комп'ютерної техніки, графіки призвів до розвитку студій без знімальних павільйонів і цехів.

Від ранніх етапів до сьогодення найбільше впливають технологічні чинники. Адже з розвитком технологій (поява звуку, кольору тощо) архітектура кіностудійних комплексів ставала простою (росла кількість необхідних павільйонів, цехів), а розвиток комп'ютерної техніки, графіки призвів до розвитку студій без знімальних павільйонів і цехів.

Процес творення кіностудій не є завершеним в найближчому майбутньому, постковідному, індустрія зазнає змін. І один із варіантів, "втриматися на ринку", є об'єднання студій між собою.

Бібліографія

- Агафонова Н. А., 2005. Искусство кино. Этапы, стили, мастера: пособие для студентов вузов. Минск: Тесей.
- Госейко Л., 2005. Історія українського кінематографа 1986–1995 рр. Київ.
- Комаров М. О., 2019. Перехідний етап у функціональній організації українських державних кіностудій. Тези доповідей міжнародної конференції "Мистецтво на зламі: кризові моменти поступу в межах всеукраїнської творчо-наукової акції "Мистецтво молодих 2019".
- Мусієвська В. О., 2018. Особливості архітектурно-планувальних рішень кіностудійних комплексів. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування КНУБА*. № 68. С. 376–377.
- Ташбулатов Р. Г., 2013. Эволюция архитектуры киностудий. *Архитектон: известия вузов*. № 42.
- Теплиц Е., 1971. История киноискусства. Москва: Издательство "Прогресс".
- Фердман Ю. В., 1965. Архитектура современных павильонов кино и телевидения : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. арх. наук. Москва. 28 с.
- Фількевич М. О., 2006. Довженківці. Сторінки нашої історії. Київ.
- Jacobson B., 2014. Fantastic Functionality: Studio Architecture and the Visual Rhetoric of Early Hollywood.
- Jacobson B., 2015. Studios Before the System: Architecture, Technology, and the Emergence of Cinematic Space.
- Silverman D. F. and Propp K. K. eds., 1990. The active interview. Beverly Hills, CA: Sage.

References

- Agafonova, N. A., 2005. The art of cinema. Stages, styles, masters: a guide for university students. Minsk: Theseus.
- Gosejko L., 2005. History of Ukrainian cinema 1986–1995. Kyiv.
- Komarov M. O., 2019. Transitional stage in the functional organization of Ukrainian state film studios. Abstracts of the international conference "Art at the Break: Crisis Moments of Progress within the All-Ukrainian Creative and Scientific Action "Art of Youth 2019".
- Musiyevska V. O., 2018. Features of architectural and planning solutions of film studio complexes. *Modern problems of architecture and urban planning KNUBA*. No. 68. S. 376–377.
- Tashbulatov R. G., 2013. Evolution of Film Studio Architecture. *Architecton: Izvestia Vuzov*, No. 42.
- Teplitz E., 1971. The history of cinematography. Moscow: Progress Publishing House.
- Ferdman Y. V., 1965. *The architecture of modern pavilions of cinema and television*. Moscow. 28 s.
- Filkevych M. O., 2006. Dovzhenkivtsi. Pages of our history. Kyiv.
- Jacobson B., 2014. Fantastic Functionality: Studio Architecture and the Visual Rhetoric of Early Hollywood.
- Jacobson B., 2015. Studios Before the System: Architecture, Technology, and the Emergence of Cinematic Space.
- Silverman D. F. and Propp K. K. eds., 1990. The active interview. Beverly Hills, CA: Sage.

Veronika Musiyevska
Lviv Polytechnic National University,
postgraduate student
e-mail: veronika.musiyevska@gmail.com
orcid: 0000-0002-1214-6117

THE EVOLUTION OF THE FORMATION OF THE ARCHITECTURE OF THE STUDIO OBJECTS

© Musiyevska V., 2021

The article analyzes the development and influences on the formation of film studio architecture. The article reveals to what extent and how the architecture of film studios has changed and what influenced it. The work aims to study and analyze the development and factors of influence on the evolution of the architecture of film studios. The tasks include identifying the periods of formation of architecture, characterizing these periods, and investigating the factors influencing them.

Among the main conclusions is that it is appropriate to focus on the third stage of development of the architecture of studio buildings. Each period has its peculiarity of architecture. I = 1 building 1 function, II = spaciousness, III = optimization, avoidance of large squares. From the early stages to the present day, technological factors have the greatest influence. Indeed, with the development of technology (the emergence of sound, colour, etc.), architecture became spatial (the number of necessary pavilions, workshops), and the development of computer technology and graphics led to the development of research without filming pavilions and workshops.

Keywords: *architecture, film studio, film studio complex.*